

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē kiṣkindhākāṇḍē

॥ aṣṭamaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ aṣṭamaḥ sargaḥ ॥

sugrīvēṇa śrīrāmaṃ prati nijaduḥkhanivēdanaṃ śrīrāmēṇa
tamāśvāsya tayōrubhayōrbhrātrōrvairasya kiṃ kāraṇamiti
praśnakaraṇam

parituṣṭastu sugrīva -
stēna vākyēna harṣitaḥ |
lakṣmaṇasyāgrajaṃ sūra -
midam vacanamabravīt || 4.8.1 ||

sarvathāhamanugrāhyō
dēvatānāṃ na saṃśayaḥ |
upapannō guṇōpētaḥ
sakhā yasya bhavān mama || 4.8.2 ||

śakyaṃ khalu bhavēd rāma
sahāyēna tvayānagha |
surarājyamapi prāptuṃ
svarājyaṃ kimuta prabhō || 4.8.3 ||

sō'ham sabhājyō bandhūnāṃ
suhṛdāṃ caiva rāghava |

yasyāgnisākṣikaṃ mitraṃ

labdhaṃ rāghavavaṃśajam || 4.8.4 ||

ahamapyanurūpastē

vayasyō jñāsyasē śanaiḥ |

na tu vaktuṃ samarthō'haṃ

tvayi ātmagatān guṇān || 4.8.5 ||

mahātmanāṃ tu bhūyiṣṭhaṃ

tvadvidhānāṃ kṛtātmanām |

niścalā bhavati prīti -

rdhairyamātmavatām vara || 4.8.6 ||

rajataṃ vā suvarṇaṃ vā

śubhānyābharaṇāni ca |

avibhaktāni sādḥūnā -

mavagacchanti sādḥavaḥ || 4.8.7 ||

ādḥyō vāpi daridrō vā

duḥkhitaḥ sukhito'pi vā |

nirdōṣaśca sadōṣaśca

vayasyaḥ paramā gatiḥ || 4.8.8 ||

dhanatyāgaḥ sukhatyāgō

dēśatyāgō'pi vānagha |

vayasyārthē pravartantē

snēhaṃ dṛṣṭvā tathāvidham || 4.8.9 ||

tat tathētyabravīd rāmaḥ

sugrīvaṃ priyavādinam |

lakṣmaṇasyāgratō lakṣmyā
vāsavasyēva dhīmataḥ || 4.8.10 ||

tatō rāmaṁ sthitaṁ dr̥ṣṭvā
lakṣmaṇaṁ ca mahābalaṁ |
sugrīvaḥ sarvataścakṣu -
rvanē lōlamapātayat || 4.8.11 ||

sa dadarśa tataḥ sāla -
mavidūrē harīśvaraḥ |
supuṣpamīṣatpatrādhyam
bhramarairupaśōbhitam || 4.8.12 ||

tasyaikāṁ parṇabahulāṁ
śākhāṁ bhañktvā suśōbhitām |
rāmasyāstīrya sugrīvō
niṣasāda sarāghavaḥ || 4.8.13 ||

tāvāsīnau tatō dr̥ṣṭvā
hanūmānapi lakṣmaṇam |
śālaśākhāṁ samutpātya
vinītamupavēśayat || 4.8.14 ||

sukhōpaviṣṭam rāmaṁ tu
prasannamudadhiṁ yathā |
sālapuṣpāvasaṅkīrṇē
tasmin girivarōttamē || 4.8.15 ||

tataḥ prahr̥ṣṭaḥ sugrīvaḥ
ślakṣṇayā śubhayā girā |

uvāca praṇayād rāmaṃ
harṣavyākulitākṣaram || 4.8.16 ||

ahaṃ vinikṛtō bhrātrā
carāmyeṣa bhayārditaḥ |
ṛṣyamūkaṃ girivaram
hṛtabhāryaḥ suduḥkhitaḥ || 4.8.17 ||

sō'haṃ trastō bhayē magnō
vanē sambhrāntacētanaḥ |
vālinā nikṛtō bhrātrā
kṛtavairaśca rāghava || 4.8.18 ||

vālinō mē bhayārtasya
sarvalōkābhayaṅkara |
mamāpi tvamanāthasya
prasādaṃ kartumarhasi || 4.8.19 ||

ēvamuktastu tējasvī
dharmajñō dharmavatsalaḥ |
pratyuvāca sa kākutsthaḥ
sugrīvaṃ prahasanniva || 4.8.20 ||

upakārāphalaṃ mitra -
mapakārō'rilakṣaṇam |
adyaiva taṃ vadhiṣyāmi
tava bhāryāpahāriṇam || 4.8.21 ||

imē hi mē mahābhāga
patriṇastigmatējasah |

kārtikēyavanōdbhūtāḥ

śarā hēmavibhūṣitāḥ || 4.8.22 ||

kaṅkapatraparicchannā

mahēndrāśanisannibhāḥ |

suparvāṇaḥ sutikṣṇāgrāḥ

sarōṣā bhujagā iva || 4.8.23 ||

vāliṣaṃjñamamitraṃ tē

bhrātaraṃ kṛtakilbiṣam |

śarairvinihataṃ paśya

vikīrṇamiva parvatam || 4.8.24 ||

rāghavasya vacaḥ śrutvā

sugrīvō vāhinīpatiḥ |

prahaṣamatulaṃ lēbhē

sādhu sādhviti cābravīt || 4.8.25 ||

rāma śōkābhibhūtō'haṃ

śōkārtānāṃ bhavān gatiḥ |

vayasya iti kṛtvā hi

tvayyahaṃ paridēvayē || 4.8.26 ||

tvam hi pāṇipradānēna

vayasyō mē'gnisākṣikam |

kṛtaḥ prāṇairbahumataḥ

satyēna ca śapāmyaham || 4.8.27 ||

vayasya iti kṛtvā ca

visrabdhaḥ pravādāmyaham |

duḥkhamantargataṃ tanmē
manō harati nityaśaḥ || 4.8.28 ||

ētāvaduktṵā vacanaṃ
bāṣpadūṣitalōcanaḥ |
bāṣpadūṣitayā vācā
nōccaiḥ śaknōti bhāṣitum || 4.8.29 ||

bāṣpavēgaṃ tu sahasā
nadīvēgamivāgatam |
dhārayāmāsa dhairyēṇa
sugrīvō rāmasannidhau || 4.8.30 ||

sa niḡṛhya tu taṃ bāṣpaṃ
pramṛjya nayanē śubhē |
viniḥśvasya ca tējasvī
rāghavaṃ punarūcivān || 4.8.31 ||

purāhaṃ vālinā rāma
rājyāt svādavarōpitaḥ |
paruṣāṇi ca saṃśrāvya
nirdhūtō'smi balīyasā || 4.8.32 ||

hṛtā bhāryā ca mē tēna
prāṇēbhyō'pi garīyasī |
suhṛdaśca madīyā yē
saṃyatā bandhanēṣu tē || 4.8.33 ||

yatnavāṃśca sa duṣṭātmā
madvināśāya rāghava |

bahuśastatprayuktāśca
vānarā nihatā mayā || 4.8.34 ||

śaṅkayā tvētayāhaṃ ca
dṛṣṭvā tvāmapī rāghava |
nōpasarpāmyahaṃ bhītō
bhayē sarvē hi bibhyati || 4.8.35 ||

kēvalaṃ hi sahāyā mē
hanumatpramukhāstvimē |
atō'haṃ dhārayāmyadya
prāṇān kṛcchragatō'pi san || 4.8.36 ||

ētē hi kapayaḥ snigdhā
māṃ rakṣanti samantataḥ |
saha gacchanti gantavyē
nityaṃ tiṣṭhanti cāsthitē || 4.8.37 ||

saṅkṣēpastvēṣa mē rāma
kimuktvā vistaraṃ hi tē |
sa mē jyēṣṭhō ripurbhrātā
vālī viśrutapauruṣaḥ || 4.8.38 ||

tadvināśē'pi mē duḥkhaṃ
pramṛṣṭaṃ syādanantaram |
sukhaṃ mē jīvitaṃ caiva
tadvināśanibandhanam || 4.8.39 ||

ēṣa mē rāma śōkāntaḥ
śōkārtēna nivēditaḥ |

duḥkhiṭaḥ sukhitō vāpi
sakhurnityaṃ sakhā gatiḥ || 4.8.40 ||

śrutvaitacca vacō rāmaḥ
sugrīvamidamabravīt |
kiṃ nimittamabhūd vairaṃ
śrōtomicchāmi tattvataḥ || 4.8.41 ||

sukhaṃ hi kāraṇaṃ śrutvā
vairasya tava vānara |
ānantaryād vidhāsyāmi
sampradhārya balābalaṃ || 4.8.42 ||

balavān hi mamāmarṣaḥ
śrutvā tvāmavamānitam |
vardhatē hṛdayōtkampī
prāvṛḍvēga ivāmbhasaḥ || 4.8.43 ||

hr̥ṣṭaḥ kathaya visrabdhō
yāvadārōpyatē dhanuḥ |
sr̥ṣṭaśca hi mayā bāṇō
nirastaśca ripustava || 4.8.44 ||

ēvamuktastu sugrīvaḥ
kākutsthēna mahātmanā |
praharṣamatulaṃ lēbhē
caturbhiḥ saha vānaraiḥ || 4.8.45 ||

tataḥ prahr̥ṣṭavadanaḥ
sugrīvō lakṣmaṇāgrajē |

vairasya kāraṇaṃ tattva -

mākhyātumupacakramē || 4.8.46 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē

kiṣkindhākāṇḍē aṣṭamaḥ sargaḥ ||